

Frihetsreformer för Sveriges landsbygder

Program antaget av
Centerpartiets partistämma 2019

Innehåll

Frihetsreformer för jobb och företagande	2
Bättre kapitalförsörjning i hela landet	2
Bättre förutsättningar för besöksnäringen	3
Frihetsreformer för trygghet och jämställdhet i hela landet	3
Jämställdhet	4
Frihetsreformer för de gröna näringarna	4
Förstärkt äganderätt och bättre förutsättningar för skogsägare	5
Stärk Sveriges lantbruksföretagare	5
En förbättrad viltförvaltning	6
Frihetsreformer för ett Sverige som håller samman	7
Den gröna omställningen ska stärka landsbygderna	7
Inkludera landsbygdersnas förutsättningar i beslutsfattandet	8
Stärk landsbygds kommunernas ekonomi	8
Frihetsreformer för byggande och bostäder i hela landet	9
Byggande och bostäder på svaga marknader	10
EU och frihetsreformer för Sveriges landsbygder	10

Frihetsreformer för Sveriges landsbygder

Sveriges välstånd har bokstavligen vuxit fram ur den svenska myllan. Det är människorna som levt och verkat här som gjort det möjligt. Hårt slit på gården och fabriksgolvet, i skogar och gruvor, bakom oxar och datorskärmar. Alla delar av Sverige har bidragit till att vi blivit ett av världens mest välmående länder. Ska vi fortsätta vara det måste hela Sverige ha möjlighet att bidra också i framtiden. Människors förutsättningar att leva, jobba och förverkliga sina drömmar i hela landet är en fråga om Sveriges framtid. Den handlar om maten vi äter, luften vi andas och människors rätt att känna trygghet och framtidstro.

De människor som lever i Sverige bor i byar, orter och städer med starkt skiftande förutsättningar. Från bultande storstadspuls till skogsbygder där tystnaden är så påtaglig att den hörs. Däremellan stadsnära jordbruksbygder, fiskelägen, bruksorter och småföretagartäta tillväxtkommuner. Att tala om den svenska landsbygden leder fel. Sverige har aldrig haft en landsbygd. Vi har många landsbygder. Alla med sina utmaningar och möjligheter. Alla med lika stor rätt att utvecklas och blomstra utifrån sina förutsättningar. Det är de människor som bor här som kan få det att hända. Politikens uppgift är att ge dem friheten att lyckas. Sveriges landsbygder behöver frihetsreformer.

Frihetsreformer för jobb och företagande

Sverige behöver en handlingskraftig politik som förenklar regler och sänker kostnader för jobb och företagande. Företagandet i Sveriges landsbygder hämmas ofta av statliga pekpinnar och betydande fyrkantighet från myndigheters sida. Perspektiven behöver ändras. Fler främjandeuppdrag till statliga myndigheter behöver formuleras. En myndighets uppgift ska inte enbart vara att kontrollera och stoppa felaktigheter, utan också att hjälpa människor och företag att göra rätt. Detta fordrar utbildningsinsatser för den personal som ska stödja landsbygdernas företag. Arbetsmarknadspolitiken behöver också anpassas till lokala förutsättningar.

Kompetensförsörjningen är en stor utmaning. Många av landsbygdernas arbetsgivare, såväl offentliga som privata, drabbas av brist på rätt utbildad personal. Centerpartiet har bland annat därför drivit på för avskrivning av studieskulder för de som flyttar till landsbygdskommuner. Att en skattereform ska genomföras, liksom att arbetsgivaravgifter kommer att sänkas de närmsta åren är av stor betydelse. Frihetsreformer som syftar till en bättre grogrund för jobb och företagsamhet i Sveriges landsbygder behöver ta fasta på behovet av ett minskat skattetryck. Både för de människor och de företag som verkar på landsbygderna. Så skapas förutsättningar för utveckling och livskraft i hela landet.

Integrationen och möjligheten att ge människor som kommit till Sverige en väg in i det svenska samhället är viktig. Det gäller inte minst för Sveriges landsbygder där behovet av kompetensförsörjning är stort. Möjligheten att kombinera svenskundervisning med att komplettera sin kompetens och tidigt komma ut i arbetslivet är av stor betydelse. Därför vill vi sträva efter att tillgängliggöra svenska för yrkeslivet, så kallad SFX, i hela landet.

Bättre kapitalförsörjning i hela landet

Förutsättningarna att få fram kapital för investeringar och nya affärsidéer är allt för ofta bristfälliga. Det är nödvändigt att hela landet har tillgång till såväl det offentliga riskkapitalet som till privat lånekapital. Lokala banker och andra investerare spelar redan en avgörande roll. Men mer behöver göras om människors fulla potential ska komma till sin rätt. I Norge

har man infört så kallade sparbanksbevis för att möjliggöra bredare utlåning för sparbankerna och Sverige behöver sträva i den riktningen, där ett viktigt steg är en moderniserad sparbankslag. Skälet för detta är att sparbanksverksamhet som inte väljer att bli aktiebolag saknar reella möjligheter att stärka kapitalbasen. Den befintliga sparbankslagen förhindrar nämligen sparbankerna att ta in externt kapital. Genom bättre tillgång till externt kapital kan sparbankerna växla upp sin verksamhet för att bidra till att stärka företagande och jobb på Sveriges landsbygder. En modernisering av spelreglerna skulle också kunna innebära verksamma sparbanksverksamheter i fler delar av Sverige. Regelverket kring kapitalförsörjning behöver också stärka förutsättningarna för privat och offentligt kapital att samverka. Detta ska förenas med tillsyn och kontroll, men behovet av riskvilligt kapital i hela landet motiverar en moderniserad lagstiftning.

Digitaliseringen har bara börjat, och tillgången till modern teknik och infrastruktur är av avgörande betydelse för Sveriges landsbygder. Bredbandsutbyggnaden måste fortsätta. Och inom ramen för de statliga satsningarna på bredband bör större hänsyn tas till gleshet. Staten behöver också säkerställa tillgången till bredband för de hushåll och företag som står utan uppkoppling i samband med utvecklingen av kopparnäten. Innan andra alternativ är på plats bör det inte vara tillåtet att utveckla befintliga kopparnät.

Bättre förutsättningar för besöksnäringen

Besöksnäringen kommer att bli allt viktigare för Sveriges landsbygder. Men reformer behövs. Bland annat behöver arbetsrätten underlätta säsongsanställningar. Kravet på personalliggare innebär en orimligt stor administrativ börda för små familjeföretag. Hotelltillståndet är omodernt och bör utvecklas. Danstillståndet har riksdagen redan fattat beslut om att avskaffa, och det beslutet måste verkställas. Synen på tillsyn måste anpassas till företagens verklighet. Den så kallade Rättviksmodellen innebär att avgifter för tillsyn debiteras i efterhand samtidigt som kommunala myndigheter hjälper företagare att göra rätt snarare än att sträva efter att sätta dit den som gör fel. Det är en modell som bör få större spridning.

Naturen är ofta ett besöksmål i sig. Redan i dag är stora naturområden skyddade av staten. Dessa områden behöver göras tillgängliga, exempelvis genom att vandringsleder rustas och sköts. Här har staten ett ansvar att ta för att lägga grunden för besöksnäring och naturturism.

Frihetsreformer för trygghet och jämställdhet i hela landet

Rättsstaten behöver stärkas i hela landet. Polistätheten i hela Sverige behöver öka, bland annat genom 10 000 ytterligare polisanställda till 2024. Vidare behöver en Trygghetsberedning tillsättas. Den ska i likhet med Försvarsberedningen – som har till uppdrag att planera inriktningen av totalförsvaret – genom breda överenskommelser underlätta för Polisen och övriga rättsvårdande myndigheter. Genom en rättspolitik som bygger på välgrundade överväganden och långsiktighet i beslutsfattandet skulle hela rättskedjan, bland annat Polisen, Åklagarmyndigheten och Kriminalvården, ges långsiktighet och bättre förutsättningar att stärka tryggheten i hela landet. Trygghet är viktigt för alla, inte minst för kvinnor. I dag finns ett stöd för kvinnojourer, men det behöver sökas årligen. För att öka tryggheten i hela landet behöver stödet permanentas så att det finns långsiktig finansiering för dessa verksamheter.

Jämställdhet

Utan jämställdhet kan vi aldrig åstadkomma en hållbar och långsiktig utveckling i hela Sverige. Ett viktigt steg för att skapa lika villkor för kvinnor och män handlar om att bredda lokala och regionala arbetsmarknader, stärka tillgången till distansutbildning, karriärmöjligheter, företagande och pendling. Ofta är arbetsmarknaden i landsbygdskommuner begränsad. Därför blir möjligheten att omskola sig och vidareutbilda sig så viktig.

Tillgången till både praktiska och teoretiska yrken är viktiga för både män och kvinnor, men en stark arbetsmarknad är avgörande för att familjer med olika utbildningsbakgrund ska kunna bosätta sig eller bo kvar. Om arbetsmarknaden i Sveriges landsbygder utarmas kommer därför färre människor och familjer ha möjlighet att leva och verka där. Därför är det beklagligt att de omlokaliseringar av statliga jobb som skett ofta gått till regionala tillväxtcentra där det jämförelsevis inte råder någon brist på den typen av arbetstillfällen. Det finns flera skäl att fortsätta omlokalisera vissa myndigheter, dels för att minska hyreskostnader men också just för att stärka arbetsmarknaden i hela landet. Det kräver att omlokaliseringar liksom etableringar av servicekontor och filialer inte bara går regionala tillväxtorter utan också till orter i Sveriges landsbygder, exempelvis orter som förlorat statliga arbetstillfällen.

Besöksnäringen är en näring där många kvinnor är aktiva redan i dag. Det är också en näring som har stor potential att växa. Det är därför viktigt att skapa goda förutsättningar för besöksnäringen att fortsätta utvecklas. Det handlar om såväl regler på arbetsmarknaden, skattenivåer och byggregler som andra typer av regleringar. Det behöver bli lättare att hyra ut fler än en lägenhet i befintlig bostad. Och det måste vara enklare att bygga nytt för besöksnäringen.

Nästan fyra av tio av Sveriges privata skogsägare är kvinnor. Skogsbranschen är därmed den näring där störst andel företagare är kvinnor. Bättre villkor för skogsägare stärker därmed direkt förutsättningarna för kvinnors företagande. Ett sätt är att se över skatteregler för skogsägare, till exempel för naturvårdsåtaganden eller genom möjligheten till uppskjuten inbetalning av reavinsskatt för den som fått ersättning på grund av att mark blivit formellt skyddad. Redan i dag finns etablerade modeller för detta såsom skogsskonto, skogsskadekonto och brandskadekonto.

Att få livspusslet att gå ihop är ofta en särskild utmaning för familjer i Sveriges landsbygder. För familjer inom gröna näringar eller småföretagare kan det ibland innebära stora praktiska utmaningar att hantera föräldraledigheten. Därför ser vi behov av att öka möjligheten att fördela föräldraförsäkringsdagar till andra personer, också personer utanför den närmaste familjen.

Frihetsreformer för de gröna näringarna

De gröna näringarna är inte bara en angelägenhet för Sveriges landsbygder. De är helt centrala för svensk ekonomi, klimatomställningen och tillgången på sund och säker mat. Produktionen av såväl mat som skogsråvara behöver öka. Konkurrensvillkoren behöver bli bättre och våra myndigheter måste sluta betrakta jordbruket som miljöfarlig verksamhet.

Samtidigt som konkurrenskraften stärks och produktionen ökar behövs styrning mot grön omställning och hållbar produktion. De gröna näringarnas insatser för att hålla landskapen öppna, bidra till biologisk mångfald och förbättra förutsättningarna för pollinatörer är viktiga delar av detta liksom minskad klimatpåverkan.

Förstärkt äganderätt och bättre förutsättningar för skogsägare

Äganderätten är grunden för att de gröna näringarna ska kunna bedrivas på ett hållbart sätt. Genom förhandlingarna med regeringen bidrar nu Centerpartiet till att äganderätten stärks, men fler åtgärder behövs. Centerpartiet anser att det grundlagsreglerade egendomsskyddet ska ses över och stärkas. Dessutom bör värnandet om egendomsskyddet skrivas in i regleringsbrev till berörda myndigheter.

Till äganderätten hör också rätten att bruka sin mark. Inte sällan är det ett ansvarsfullt brukande som skapat höga naturvärden. Därför måste också äganderätten respekteras i naturvårdsfrågor. Områden med höga naturvärden ska inte slentrianmässigt undantas från ett aktivt skogsbruk. Där så är nödvändigt – på grund av synnerligen höga naturvärden – bör formell eller frivillig avsättning göras. I annat fall bör sådana områden fortsatt kunna brukas och säljas. Tvingande avsättningar ska helst inte ske, och om det sker ska det förutsätta full och omedelbar ersättning. Förstahandsvalet bör dock vara naturvårdsavtal. Anlagda vattendrag, till exempel branddammar, bör inte ges biotopskydd så naturvårdsregler förhindrar att de används för sitt syfte och exempelvis försvårar tillgången till vatten för att släcka bränder i skog och mark.

Skogsbruket har länge bedrivits efter principen frihet under ansvar. Det har varit mycket framgångsrikt och bör fortsätta. Att avverka är ett stort beslut, som bäst fattas av markägaren. I Finland har man tagit bort gränsen för lägsta slutavverkningsålder. I Sverige finns denna lagstiftning kvar. Samtidigt är Sverige ett avlångt land där skogens tillväxttakt varierar betydligt. I vissa fall kan det vara rationellt att avverka vissa bestånd tidigare än vad lagen i dag medger. Samtidigt finns givetvis uppenbara ekonomiska incitament för den enskilda skogsägaren att inte avverka för tidigt. Sammantaget vore det naturligt att med Finland som förebild öka skogsägarnas självbestämmande.

Vid avverkning har också sakägarkretsen utvidgats vilket försvårar för markägare att bedriva ett aktivt skogsbruk. Detta har sin grund i Århuskonventionen, men det var aldrig syftet att konventionen skulle få den typen av långtgående konsekvenser som den fått. Därför är det viktigt att klagorätten i pågående markanvändning preciseras och begränsas. Åtgärder inom skogsbruket som har positiva effekter i klimathänseende bör stimuleras, exempelvis genom möjlighet till skatteavdrag.

Stärk Sveriges lantbruksföretagare

En hållbar produktion av svensk mat och dryck betyder inte bara mätta magar och välsmakande måltider. Det är en försäkring mot kriser i en allt mer orolig omvärld. Det är en färdväg mot minskad klimatpåverkan. Och en investering i jobb och grön tillväxt. I dag är en lantbrukares myndighetskontakter många, regelverken snåriga och handläggningstiderna långa. Med modernisering och digitalisering av tillståndsprocesser, och med förtydligade uppdrag till myndigheter, kan den administrativa bördan på böndernas axlar minska. Det arbete som bedrivits för att ge andra företag ”en väg in” till ansvariga myndigheter, bör vara lika självklart i förhållande till de gröna näringarna.

Klimatförändringarna innebär stora risker för Sverige. Torka och översvämningar betyder stora produktionsbortfall för bönderna. Därför vill vi se mer av klimatinvesteringar i lantbruket. Det behövs kraftfulla och långsiktiga åtgärder, exempelvis när det gäller vattentillgången, för att säkra och öka konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion. Samtidigt behövs utökade möjligheter att sälja de livsmedel som produceras. Förenklingar

som underlättar byggandet av gårdsbutiker och kaféer är nödvändiga, liksom att möjliggöra gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker.

Under senare tid har vi sett hur lantbrukare och jägare utsatts för både hot och fysiska övergrepp från våldsbejakande aktivister. Det är helt oacceptabelt. Tryggheten för de människor som är verksamma inom de gröna näringarna måste tas på allvar. Det behövs kraftfulla insatser mot denna typ av våldsbejakande rörelser. Centerpartiet vill bland annat att offentliga medel till våldsbejakande organisationer stoppas, vi vill se bättre statistik kring brott som begås mot bönder och andra djurhållande företagare, till exempel genom nya brottskoder, samt se över lagen om olaga intrång och hemfridsbrott.

En förbättrad viltförvaltning

Viltet och jakten är en del av livet i Sveriges landsbygder. En hållbar förvaltning av våra viltstammar som bottnar i lokala och regionala förutsättningar ska vara en självklarhet. Vi behöver uppnå en balans mellan viltstammarnas storlek, de gröna näringarna och naturvårdshänsyn.

I grunden är det viktigt att viltförvaltningen styrs regionalt. Behovet av regional förvaltning är tydligt exempelvis i förhållande till betestrycket från klövvilt. Den politik som förs och myndigheternas uppdrag att genomföra den måste förankras både i forskning och bland de människor som lever i Sveriges landsbygder. När det gäller vargen är målet i dag en jämnare fördelning av antalet djur över hela landet, med undantag för renskötselområdena där förekomsten av varg behöver begränsas till de områden där den gör minst skada. Det är i sig ett rimligt mål. Dagens indelning i flera förvaltningsområden leder dock i praktiken till att koncentrationen av varg i delar av landet ökar allt mer. Detta eftersom gränsdragningen mellan förvaltningsområdena tenderar att bli ett hinder snarare än ett stöd för förvaltningen av stammen. Fattade riksdagsbeslut ska efterlevas, både vad gäller antalet vargar och en ökad spridning. För att det ska lyckas krävs en bättre dialog mellan lokalbefolkning, gröna näringar, jägare och myndigheter. Metoder för en effektivare och lokalt förankrad förvaltning behöver skyndsamt utvärderas.

Utformningen av rovdjurspolitiken får särskild betydelse för renskötseln. Renskötselrätten bygger på urminnes hävd och kan enligt rennäringslagen bara utövas av den som är medlem i en sameby. Renbetesrätt råder på ungefär 50 procent av Sveriges yta. Det betyder dock inte att all mark är lämplig eller ens möjlig att nyttja som betesmark. Samtidigt måste målet om att rennäringen inte ska behöva tåla högre förluster än maximalt tio procent av renhjorden efterlevas.

I delar av landet behöver jakttrycket på enskilda viltstammar öka. Vildsvinen har ökat explosionsartat – så till den grad att vildsvinen på sina håll är en plåga. Det krävs en god dialog och ett stärkt samarbete mellan markägare och jägare. Samtidigt är problemen på sina håll så stora att det är nödvändigt att utforma skärpta regelverk och avtal för hur utfodring får bedrivas i de områden som är hårdast drabbade av vildsvinsstammens ökning. Förutsättningarna för en ökad jakt på vildsvin behöver stärkas. Därför vill vi underlätta och förenkla distribution och försäljning av vildsvinskött genom att arbeta för bland annat sänkta kostnader och förenklade regelverk för bland annat trikintester utan att riskera livsmedelssäkerheten. För att ytterligare öka efterfrågan ser Centerpartiet gärna att offentliga kök använder möjligheten att servera mer viltkött. För att säkerställa en närvarande och effektiv viltförvaltning i hela landet vill Centerpartiet inrätta en särskild viltmyndighet.

Även växande skarv- och sälpopulationer leder till stora problem för det kustnära fisket och orsakar skador på det svenska ekosystemet. För att begränsa skadorna måste jakten på säl och skarv öka.

Frihetsreformer för ett Sverige som håller samman

I glest befolkade delar av landet är ofta kommunalskatten hög – ändå sviktar den kommunala servicen. Som om inte det vore nog behöver man själv stå för delar av finansieringen av grundläggande service, till exempel i samfälligheter. I förlängningen kan detta leda till växande klyftor mellan olika landsändar och undergräva förtroendet för viktiga samhällsfunktioner. Ska tilliten mellan människor och till samhället stärkas behövs reformer som leder till mer jämlika villkor.

Centerpartiet vill införa ett landsbygdsavdrag som möjliggör att man kan göra avdrag för medlemskapet i exempelvis vägföreningar och liknande sammanslutningar. I olika delar av landet finns stora variationer när det gäller fastighetsvärden, därför är det också rimligt att utvärdera möjligheten att helt eller delvis kompensera för den kommunala fastighetsavgiften genom ytterligare avdrag, eller genom differentierad fastighetsavgift.

De inkomstskattesänkningar som genomförts inom ramen för jobbskatteavdragen har varit viktiga inte bara som frihetsreformer utan även för att stärka incitamenten för arbete. Kommande satsningar på sänkta inkomstskatter bör i höge utsträckning vara inriktade på att komma fler till del. Med en möjlighet att tjäna mer innan lön beskattas skulle framförallt den med lägre inkomster gynnas. Bland annat förespråkar Centerpartiet ett höjt grundavdrag som riktas till människor boende i Sveriges landsbygder, för att utjämna den orättvisa skillnad i kommunalskatt som finns mellan landsbygdskommuner och övriga kommuner. Det skulle gynna den som bor utanför de större städerna och samtidigt stimulera den lokala ekonomin.

Den gröna omställningen ska stärka landsbygderna

I många av Sveriges landsbygder betyder bilen frihet. Men framförallt är den en nödvändighet. Ökande drivmedelspriser slår därför hårt mot den som saknar alternativ. Samtidigt är omställningen från fossilberoende till klimatneutralitet minst lika viktig för Sveriges landsbygder som för städerna. Kanske viktigare. För det är landsbygdernas näringar som drabbas hårdast av torka, bränder, stormar och rubbade ekosystem. Den politik som utformas för att uppnå klimatmålen får därför inte bestraffa de människor som bor i Sveriges landsbygder. I stället måste politiken se verkligheten, se de långa avstånden, och ge människor en möjlighet att få ihop sin vardag.

När man jämför olika delar av Sverige och i vilken utsträckning man genom skatter och avgifter betalar för att resa med bil står det klart att skillnaderna är stora. I Sveriges landsbygder betalar man en betydligt större andel av bilens samhällsekonomiska kostnader jämfört med i tätorter. Dessa ojämlikheter behöver utjämnas som en del av en skatteväxling inom transportsektorn. Det måste vara möjligt för människor att leva och verka i hela landet parallellt med den nödvändiga omställningen till hållbara transporter. Ska detta lyckas behövs en bred översyn av skatterna på området. Utgångspunkten bör vara att skattesystemet tar hänsyn till både klimatnytta och de geografiska förutsättningarna som råder i Sverige.

Centerpartiet vill också reformera reseavdraget så att det tar större hänsyn till avstånd. En differentiering av avdraget riktat mot delar av landet som saknar kollektivtrafik bör också

överbägas. Samtidigt behöver ett samlat grepp tas kring de regler och skatter som är kopplade till mobilitet så det går att finna nya modeller som tillgodoser landsbygdernas behov. För människor, inte minst ungdomar, som bor i lands- och glesbygder är möjligheten till samåkning av stor betydelse. Därför bör skatteregler moderniseras så att delningstjänster i högre grad kan användas. Dessutom bör A-traktorer ges möjlighet att färdas i motsvarande hastighet som så kallade EU-mopeder.

Inkludera landsbygdernas förutsättningar i beslutsfattandet

I dag är Sverige uppdelat i tre zoner inom vilka statliga bidrag utgår för snöröjning. I glest befolkade delar av landet medför detta problem, inte minst längs enskilda vägar. I dessa områden, där tillgången till snöröjningsentreprenörer är begränsad och kostnaden för att köpa snöröjning på enskilda vägar är extra stor, vill vi se över möjligheten att införa en fjärde zon för snöröjningen där särskilt stöd kan avsättas för att upprätthålla framkomligheten och trafiksäkerheten vintertid. Trafikverket bör också ges ett tydligt uppdrag att underlätta upphandling av vinterväghållning i samverkan med andra väghållare. För att upprätthålla rimlig standard på vägarna året om i hela landet vill Centerpartiet också införa en lägsta godtagbar standard inom vägnätet.

När politiska beslut fattas bör hänsyn tas till hur landsbygderna påverkas. Centerpartiet förordar därför landsbygdssäkring av politiska beslut. I praktiken innebär det att konsekvensbeskrivningar, likt de som genomförs kopplat till påverkan på miljö och jämställdhet görs. Detta bör genomföras såväl nationellt som regionalt och kommunalt.

Många som bor i Sveriges landsbygder har drabbats av tvångsanslutning till kommunala vattentjänster, vilket medfört stora kostnader. I åtskilliga fall finns andra lösningar som skulle ge samma miljönytta. Centerpartiet vill att alternativa lösningar i högre grad beaktas och att det finns en proportionalitet i förhållandet mellan kostnaden för enskilda hushåll och nyttan med en tvångsanslutning.

Kontanthanteringen är en viktig service för den svenska ekonomin och för människors möjlighet att fritt välja betalningsmedel. Den utredning som genomförts kring kontanthanteringen har pekat ut en rad förslag som bör genomföras för att säkra kontanthanteringen i hela landet. Det handlar bland annat om att banker som erbjuder betalkonton och har en inlåning från allmänheten på över 70 miljarder kronor ska vara skyldiga att tillhandahålla kontantuttag och dagkassehantering i en sådan utsträckning att det finns en rimlig tillgång till dessa tjänster i hela Sverige. Centerpartiet anser att utredningens förslag ska ses som en lägsta acceptabel nivå för kontanthanteringen i Sverige. Utöver detta bör en översyn av tillgången till postservice i hela landet genomföras.

Civilsamhälle och föreningsliv spelar ofta en viktig roll för livskraft och livskvalitet i Sveriges landsbygder. Därför behöver civilsamhällets förutsättningar värnas. En del i det är att säkerställa tillgången till mötesplatser och allmänna samlingslokaler som kan fungera som en demokratisk infrastruktur. Samtidigt är samlingslokalerna viktiga för ett levande kulturliv i hela landet.

Stärk landsbygdskommunernas ekonomi

Skatteutjämnningssystemet är viktigt för att upprätthålla likvärdighet i hela landet. Samtidigt ser vi betydande brister i dagens system. I dagsläget går stora delar av skatteutjämnningen till tillväxtkommuner som i grunden har goda förutsättningar för en stark ekonomi. Därför finns behov av en översyn. Centerpartiet vill se ett skatteutjämnningssystem som vilar på en rad

grundläggande principer. Dels bör systemet utgå från en garanterad servicenivå i hela landet. Samtidigt behöver det vara utformat så att det skapar incitament för företagande, jobb och tillväxt. Det måste löna sig för en kommun som gör reformer för att stärka företagsamhet och jobbskapande, snarare än att frånta kommuner deras ansvar för sin ekonomiska politik. För många av landets glest befolkade kommuner är det dock uppenbart att det finns strukturella förutsättningar som gör det svårt att klara behovet av kommunal service utan ett system för skatteutjämning. Därför bör gleshet i högre grad beaktas inom ramen för utjämningsystemet.

Länge har vi sett hur regeringar har använt sig av en allt rikare flora av riktade statsbidrag. Detta urholkar i grunden det kommunala självstyret. Eftersom de riktade statsbidragen också måste sökas skapar det svårigheter för små kommuner med begränsade förvaltningsresurser att söka dessa bidrag. Centerpartiet anser därför att statsbidrag som regel bör vara generella.

Frihetsreformer för byggande och bostäder i hela landet

I dag råder underskott på bostäder i nästan hela Sverige. I vissa av Sveriges landsbygder är marknaderna svaga. Låga bostadspriser gör det svårt att få lönsamhet i investeringar när fastighetsvärdet måste skrivas ner så fort huset är byggt. På andra håll är det byggregler och byråkrati som står i vägen. Det kan handla om allt från riksintressen till strandskydd och långa handläggningstider. Enklare regler för byggandet kan spela stor roll för att möjliggöra ett ökat byggande. Därför föreslår vi kraftigt förenklade regler utanför detaljplanelagt område.

Strandskyddslagstiftningen är delar av landet ett påtagligt hinder för lokal utveckling. Både när det gäller bostadsbyggande och företagsamheten. Därför ska strandskyddet göras om i grunden. Det lokala inflytandet ska öka och det ska bli enklare att bygga strandnära samtidigt som det skapas bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet. För att underlätta byggande och företagande i hela landet föreslår vi också att bygglovskraven slopas utanför detaljplanelagt område, men att kommunerna ges möjlighet att avgöra var bygglov fortfarande ska krävas. På så sätt kan det kommunala självstyret stärkas över både byggpolitiken och den lokala utvecklingen. Dessutom ger det fler möjlighet till ett ökat inflytande över sin egen mark. Vidare vill vi avskaffa kraven på bygglov för husvagnar, husbilar och villavagnar som står uppställda på campingplatser. Dagens krav leder inte minst till osäkerhet och ökad administration för dem som driver campingplatser.

Ungefär halva Sverige är i dag klassat som statligt riksintresse. Det är för mycket. De myndigheter som identifierar var riksintressen finns tenderar att vara oprecisa när dessa områden pekas ut. Därför måste riksintressena preciseras så att mindre mark omfattas. Dessutom är det viktigt att riksintressena återkommande aktualiseras. Det är anledningen till att vi också vill se en solnedgångsparagraf som gör att riksintressen avskrivs om de inte aktualiserats eller tagits i anspråk inom en viss tid.

Lantmäteriets handläggningstider är alldeles för långa. För att effektivisera lantmåteriverksamheten behövs liberaliseringar. Det måste bli möjligt för andra aktörer att ta över delar av det som i dag är Lantmäteriets ansvarsområden. Det behöver också bli lättare för kommuner att inrätta kommunala lantmäterier. På så sätt kan kostnaderna minskas och handläggningstiderna kortas. Samtidigt skapas också en bättre arbetsmarknad för bland annat lantmätare, vilket gör att de som under senare år sökt sig till andra branscher får incitament att söka sig tillbaka till yrket.

Andrahandsuthyrning är viktig för en väl fungerande bostadsmarknad. Inte minst för branscher med en hög grad säsongarbetare, men också för tillgången till bostäder i stort.

Besöksnäringen skulle också gynnas av regler som gör det lättare att hyra ut delar av den egna bostaden. I Norge finns ett system som gör det möjligt att hyra ut upp till halva sin bostadsyta skattefritt. Vi vill att denna modell utreds för att se hur den kan anpassas till svenska förhållanden.

Byggnad och bostäder på svaga marknader

För att underlätta byggande på svaga bostadsmarknader behöver nedskrivningsreglerna ses över och möjligheten till portföljvärdering – det vill säga att se nybyggnation som en förstärkning av bolagets totala bestånd – utvärderas. Dessutom behöver berörda myndigheter stärka sin rådgivande verksamhet för att underlätta för kommuner att bygga bostäder utan att riskera att hamna i konflikt med den så kallade allbolagen, och i slutändan EU:s statsstödsregler. Kreditgarantierna måste också bli mer effektiva och fokuseras tydligare mot svaga marknader.

Runtom i landet finns många hus som står öde. Detta är ett av många exempel på ett dåligt utnyttjande av befintligt bostadsbestånd. I många av dessa hus finns ett betydande renoveringsbehov. För att minska trösklarna för människor att ta sig an denna typ av hus och på så sätt bidra till att fler bostäder tas i bruk i Sveriges landsbygder vill vi att fastighetsavgiften slopas de första fem åren för den som för permanentboende tar över en byggnad som inte används.

EU och frihetsreformer för Sveriges landsbygder

För att konkurrenskraften för de gröna näringarna ska bli bättre behövs rimliga spelregler inom Europa. Därför bör målet vara en gemensam generell djurskyddslagstiftning på EU-nivå som ser till så att det EU-gemensamma djurskyddet lyfts till minst svensk nivå. Det gör också att alla konsumenter kan lita på den mat vi konsumerar.

EU är en viktig exportmarknad, att Sverige är en del av den inre marknaden är av stor betydelse för såväl stora som små företag. För stora företag är ofta steget ut på den internationella marknaden litet. För små företag kan det vara betydligt svårare. Därför behövs en tydlig strategi till stöd för små och medelstora företags möjligheter att exportera på EU:s inre marknad.

Implementeringen av EU-direktiv är ett återkommande gissel för svenska företag. I synnerhet för små företag med begränsade förutsättningar att hantera invecklad byråkrati. Sverige utmärker sig ofta genom att överimplementera EU:s regelverk. För att minska dessa problem menar vi att Sverige bör övergå till att i normalfallet direktimplementera EU-direktiv. Som regel bör detta ske på miniminivå, och endast när starkt vägande skäl finns bör detta uttryckas i särskild lagstiftning. För att hantera denna problematik har Danmark infört ett implementeringsråd. Det finns skäl för Sverige att ta inspiration av den danska modellen, exempelvis genom att utveckla Regelrådet.

Klimatutmaningarna är en global ödesfråga. Sverige har goda förutsättningar att bidra med grön och förnybar energi. Genom EU:s regelverk har EU:s länder möjlighet att göra klimatåtaganden genom att exempelvis investera i grön energiproduktion i andra länder. Behoven av investeringar för att ställa om energisektorn i EU är mycket stora. Vårt land har stor potential att bidra med mer förnybar och grön energi, och därför bör vi också välkomna att denna typ av investeringar görs i Sverige. Vi behöver därför bli bättre på att locka internationella energinvesteringar hit. Detta är något som kräver ett strategiskt arbetssätt. En

lyckad strategi skulle kunna innebära nya möjligheter för Sveriges landsbygder att bidra till den gröna omställningen samtidigt som jobb och tillväxt skapas.

Klimatförändringarna ställer krav på att ligga steget före. Därför vill Centerpartiet att medel från EU:s solidaritetsfond ska kunna ges till förebyggande insatser ifall det är konstaterat att det föreligger ett akut hot för naturkatastrofer. Stödet ska gå till insatser som kan snabbt återställa samhällsfunktioner. I dag ges stöd enbart efter – eller i direkt anslutning till – katastrofer.

Centerpartiet vill att:

1. politiska beslut ska landsbygdssäkras, myndigheters service förbättras gentemot människor och företag genom att fler främjandeuppdrag formuleras och att statliga jobb i första hand omlokaliseras till Sveriges landsbygder snarare än regionala tillväxtcentra.
2. möjligheterna att flytta till Sveriges landsbygder förbättras genom att avskrivning av studieskulder för den som flyttar till en landsbygdskommun införs, skattetrycket sänks via höjt grundavdrag och att fastighetsavgiften slopas för den som tar över en tom byggnad för permanentboende. Dessutom bör bredbandsutbyggnaden fortsätta och gleshet ges ökad hänsyn.
3. tillgången på kapital i landsbygder stärks genom att sparbankslagen moderniseras så att lokala banker kan utveckla sin verksamhet. För att värna grundläggande servicefunktioner och tryggheten för såväl privatpersoner som näringsverksamheter ska kontanthantering tryggas i hela landet.
4. besöksnäring och naturturism främjas, bland annat genom omfattande regelförenklingar i samförstånd och med respekt för äganderätt och allemansrätt.
5. rättsstaten och den polisiära närvaron stärks i hela landet. En trygghetsberedning tillsätts som genom blocköverskridande överenskommelser underlättar för Polisen och övriga rättsvårdande myndigheter att arbeta för att tryggheten i hela landet stärks.
6. förutsättningarna för människor att leva och driva företag på Sveriges landsbygder förbättras, bland annat genom att äganderätten värnas. De ekonomiska incitamenten för klimatåtgärder i jord- och skogsbruket stärks, och lägsta slutavverkningsålder slopas.
7. de gröna näringarnas kontakter med myndigheter underlättas genom ”en väg in” och genom ökad digitalisering av tillståndsprocesser. En generell och stark djurskyddslagstiftning införs på EU-nivå för att höja det gemensamma djurskyddet till minst svensk nivå.
8. viltförvaltningen ska vara lokalt förankrad. Människors och företagares oro över viltstammarnas påverkan måste tas på allvar. Dialogen kring rovdjursförvaltningen behöver stärkas och fattade riksdagsbeslut följas. Det ökande antalet vildsvin, skarvar och säl måste hanteras och jakten ökas.

9. kraftfulla åtgärder vidtas mot sabotage och hot mot gröna näringar och jakt, bland annat genom totalstopp för offentliga medel till våldsbejakande organisationer, förbättrad statistik kring brott mot bönder och andra djurhållande företagare förbättras och nya brottskoder införs. Lagen om olaga intrång och hemfridsbrott ska ses över.
10. en skatteväxling inom transportsektorn genomförs som gör det möjligt för människor att leva och verka i hela landet, skattesystemet ska ta hänsyn till klimatnytta och de geografiska förutsättningarna som råder i Sverige, reseavdraget reformeras och baseras i högre grad på avstånd.
11. landsbygdsbor som tar ansvar för exempelvis vägföreningar och liknande sammanslutningar kompenseras genom ett landsbygdsavdrag. En lägsta godtagbar vägstandard införs. Skattereglerna för delningstjänster och samåkning behöver också moderniseras och skatteutjämningsystemet ses över så gleshet ges större vikt samtidigt som incitamenten för jobb och företagande stärks.
12. bostadsbyggande och företagande främjas genom att strandskyddet görs om i grunden och genom att det lokala inflytandet över strandskyddet stärks och genom att bygglov ersätts med anmälningsplikt utanför detaljplanelagt område, riksintressena preciseras för att uppta mindre yta.
13. Sverige övergår till direktimplementering av EU-direktiv med EU:s miniminivå som standard, medel från EU:s solidaritetsfond ska kunna betalas ut till förebyggande insatser vid fara för naturkatastrofer.
14. möjligheter skapas för att gynna nybyggnation av bostäder på landsbygden.